

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Методичні рекомендації до виконання
(для здобувачів вищої освіти спеціальності 292
«Міжнародні економічні відносини»,
освітньо-професійної програми
«Міжнародна електронна комерція»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)

УДК 339.9:004]:378.147.091.33-028.21(072)
К32

Рецензенти:

Резніков В. В. – декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу, професор кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктор наук з державного управління, доцент;

Довгаль О. А. – професор кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, доктор економічних наук, професор.

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 1 від 20 жовтня 2023 року)*

К32 **Кваліфікаційна** робота бакалавра : методичні рекомендації до виконання (для здобувачів вищої освіти спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародна електронна комерція» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти) / уклад. С. І. Страпчук, О. П. Миколенко, Н. І. Данько. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 52 с.

Видання містить загальні положення та вимоги до виконання кваліфікаційних робіт бакалавра за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини» освітньо-професійної програми «Міжнародна електронна комерція» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, а саме: вимоги та пояснення щодо структури роботи, змісту окремих розділів, оформлення роботи в цілому та її складових елементів, порядку рецензування, допуску до захисту та захисту кваліфікаційних робіт.

УДК 339.9:004]:378.147.091.33-028.21(072)

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2023

© Стапчук С. І., Миколенко О. П., Данько Н. І., уклад., 2023

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	5
1.1. Кваліфікаційна робота, її мета та завдання	5
1.2. Наукове керівництво виконання кваліфікаційної роботи бакалавра.....	7
2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	9
2.1. Етапи та контроль виконання кваліфікаційної роботи бакалавра	9
2.2. Академічна доброчесність у кваліфікаційних роботах бакалавра.....	12
3. ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	14
4. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	16
5. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	22
5.1. Загальні вимоги до написання та оформлення.....	22
5.2. Правила оформлення ілюстративного матеріалу, таблиць, формул, переліків, додатків та джерел.....	23
6. ПОРЯДОК ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ	32
7. РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА	34
8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА..	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	37
ДОДАТКИ.....	38

ВСТУП

Законодавство України про вищу освіту ґрунтується на Конституції України та складається із законів України «Про освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про вищу освіту» та інших нормативно-правових актів, міжнародних договорів України, укладених в установленому законом порядку. Підготовка фахівців із вищою освітою здійснюється за відповідними освітніми чи науковими програмами на трьох рівнях вищої освіти. Згідно з законом України «Про вищу освіту» форма підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр» відповідає першому рівню вищої освіти й шостому рівню Національної рамки кваліфікацій та передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю [2].

Відповідно до реалізації ступневості вищої освіти та затвердженого стандарту підготовки бакалаврів зі спеціальності «Міжнародні економічні відносини» завершальним етапом навчального процесу є написання та захист кваліфікаційної роботи. «Кваліфікаційна робота – це вид підсумкової атестації, передбачений на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам стандартів вищої освіти» [2]. Отже, кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» є важливим етапом у підготовці фахівців, завершальною ланкою в єдиній системі теоретичного та практичного навчання студентів 4 курсу, в якій майбутній фахівець із міжнародних економічних відносин повинен продемонструвати ступінь своєї підготовленості за обраною спеціальністю, рівень загальної, наукової та фахової компетенції, творчий підхід до вирішення проблем у сфері міжнародної економічної діяльності.

Кваліфікаційна робота повинна ґрунтуватися на достатньому обсязі зібраного фактичного матеріалу, тому підготовкою до написання кваліфікаційної роботи є виробнича практика. Виконана робота та її захист повинні довести, що студент оволодів методологією дослідження, в повному обсязі засвоїв теоретичний матеріал та оволодів практикою його використання у сфері міжнародної економічної діяльності; що він вміє використовувати літературні джерела, здатний робити узагальнення та висновки, користуватися економіко-математичними методами.

Методичні рекомендації призначені для надання всебічної методично-консультативної допомоги студентам, формулювання методичних порад та вказівок для належного виконання кваліфікаційної роботи освітнього ступеня бакалавр зі спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини».

1. БАЗОВІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

1.1. Кваліфікаційна робота, її мета та завдання

Складовою підсумкової атестації та завершальним етапом підготовки бакалаврів є написання кваліфікаційної роботи, в процесі якої закріплюються теоретичні знання і практичні навички здобувачів, набувається досвід самостійного вирішення наукових завдань, уміння використовувати в роботі сучасні досягнення науки у сфері міжнародної інформації та міжнародної комунікації.

Кваліфікаційна робота бакалавра (КРБ) є самостійною науково-дослідною роботою, що синтезує підсумок теоретичної та практичної підготовки у межах обов'язкової та вибіркової складових освітньо-професійної програми «Міжнародна електронна комерція» спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, і є формою контролю набутих здобувачем у процесі навчання інтегрованих знань, умінь та навичок, які необхідні для виконання професійних обов'язків, передбачених освітньо-кваліфікаційними характеристиками.

Кваліфікаційна робота бакалавра є теоретичним і практичним дослідженням актуальної теми зі спеціальності (освітньої програми) підготовки здобувача вищої освіти. Вона повинна відбивати сучасні досягнення вітчизняної та закордонної наукової думки, ґрунтуватися на теоретичних положеннях, фактичних матеріалах розвитку інформаційних процесів у міжнародних відносинах.

Написання кваліфікаційної роботи бакалавра передбачає збір, систематизацію та самостійний аналіз здобувачем інформації про міжнародні явища та процеси, а також формування й розроблення висновків науково-практичного та прикладного характеру в сфері міжнародної інформації та міжнародної комунікації.

Результативність здійснення досліджень та написання кваліфікаційних робіт залежить від багатьох чинників, серед яких є чітке розуміння основних вимог щодо наукового рівня робіт, їх змісту, структури, форми викладу матеріалу, оформлення, а також захисту роботи.

Кваліфікаційна робота бакалавра є важливою формою перевірки якості знань, умінь та навичок фахівця, який отримує кваліфікацію бакалавра міжнародних економічних відносин.

Метою конкретної кваліфікаційної роботи є поглиблене розроблення однієї з проблем організаційно-управлінської, господарсько-економічної, виробничо-комерційної діяльності підприємства та інших суб'єктів в аспекті міжнародної або зовнішньоекономічної діяльності.

Кваліфікаційна робота бакалаврського рівня повинна містити: обґрунтування актуальності обраної теми; чітко визначені предмет та об'єкт дослідження; встановлені цілі дослідження та завдання із виконанням наукових досліджень, що забезпечать досягнення визначених цілей; короткий науково-аналітичний огляд інформаційних джерел, нормативно-правового матеріалу про виникнення та сучасний стан досліджуваної проблеми; критичний аналіз монографічних і періодичних наукових видань із теми дослідження; подання ключової інформації в зручній для сприйняття формі (таблиці, діаграми, ілюстрації тощо); самостійні дослідження, розрахунки, виконані із залученням сучасних інформаційних технологій, висновки, практичні рекомендації та пропозиції щодо вдосконалення діяльності організацій, установ, підприємств чи державних органів. У процесі виконання кваліфікаційної роботи, використовуючи набуті знання, бакалавр міжнародних економічних відносин повинен продемонструвати вміння:

- проводити міжнародні та внутрішні дослідження міжнародної торговельної діяльності, добирати необхідну інформацію та опрацювати звітність щодо міжнародних операцій;
- здійснювати аналіз макро- та мікросередовища, моніторинг основних конкурентів на світовому ринку;
- будувати комунікаційну мережу для обміну інформацією та зворотного зв'язку;
- аналізувати експортно-імпортні можливості підприємства та потребу у фінансових ресурсах;
- володіти методами оцінювання фінансової діяльності підприємства (організації) та розрахування показників ефективності міжнародної економічної діяльності;
- прогнозувати витрати виробництва та результати діяльності підприємства на коротко- та довготривалий періоди;
- уміння користуватися сучасними інформаційними технологіями в процесі здійснення досліджень та оформлення роботи;
- готувати публічні виступи, ділові переговори, вести ділове спілкування.

З огляду на зазначене вище, основними завданнями кваліфікаційної роботи бакалаврського рівня є:

- вивчення (поглиблення) та узагальнення теоретико-методичних засад з обраного напрямку дослідження;
- проведення всебічного аналізу досліджуваної проблеми із застосуванням сучасного аналітичного інструментарію;
- розроблення та оцінювання альтернативних підходів до вирішення визначених проблем;

- обґрунтування запропонованих рішень із використанням ситуаційного аналізу;
- демонстрація навичок створення наочної презентації та вміння доповісти основні результати дослідження в процесі публічного захисту.

Повнота та особливості реалізації цих завдань залежать від напряму дослідження, сфери діяльності підприємства та його специфічних рис. Конкретні завдання кваліфікаційної роботи залежать від її орієнтації (практична чи науково-дослідницька) та об'єкта дослідження. Робота повинна мати переважно практичну орієнтацію, коли головним завданням є пошук та обґрунтування ефективних методів міжнародної та зовнішньоекономічної діяльності, митної діяльності конкретної фірми, підприємства, митної установи.

До захисту кваліфікаційної роботи бакалавра допускаються здобувачі вищої освіти, які:

- не мають академічної заборгованості з дисциплін, що вивчалися;
- склали атестаційний екзамен (за його наявності у навчальному плані);
- написали у визначені терміни кваліфікаційну роботу бакалавра, успішно пройшли попередній захист роботи, отримали позитивний відгук керівника роботи, позитивну рецензію, вчасно подали її на затвердження завідувача кафедри;
- пройшли перевірку на наявність запозичень чужих текстів та результатів досліджень в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Позитивна оцінка Екзаменаційної комісії (ЕК) публічного захисту кваліфікаційної роботи бакалавра є підставою для присвоєння йому кваліфікації бакалавра міжнародних економічних відносин та вручення диплома про вищу освіту.

1.2. Наукове керівництво виконання кваліфікаційної роботи бакалавра

Керівництво та консультування виконання кваліфікаційної роботи здійснюють професори, доценти та найбільш кваліфіковані й досвідчені викладачі кафедри.

Основними завданнями наукового керівника кваліфікаційної роботи є:

- консультування здобувачів вищої освіти з питань вибору теми роботи, розроблення її плану, підготовки окремих розділів;
- надання здобувачам вищої освіти допомоги у визначенні переліку питань, які вони повинні зібрати та вивчити для написання роботи;
- видача здобувачам вищої освіти завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра із зазначенням термінів виконання кожного розділу;

- надання рекомендацій щодо пошуку спеціальної, нормативної літератури та вивчення інформаційних джерел за обраною темою кваліфікаційної роботи бакалавра;
- здійснення організаційної й науково-методичної допомоги шляхом проведення консультацій;
- здійснення контролю за дотриманням графіка виконання кваліфікаційної роботи бакалавра;
- контроль якості кваліфікаційної роботи бакалавра;
- перевірка оформлення виконаної кваліфікаційної роботи бакалавра відповідно до вимог кафедри;
- підготовка відгуку на кваліфікаційну роботу бакалавра з ґрунтовною характеристикою;
- ухвалення рішення про готовність кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту, що підтверджується відповідним підписом на титульному аркуші.

Науковий керівник повинен допомогти здобувачу вищої освіти визначити найбільш ефективні способи дослідження, всебічно стимулювати творчість і самостійність під час виконання ним кваліфікаційної роботи бакалавра.

Після написання окремих розділів здобувач вищої освіти подає їх науковому керівнику на перевірку, виправляє та вносить доповнення в разі необхідності, звітує керівнику про готовність роботи.

Науковий керівник проводить систематичні консультації, перевіряє виконання завдань, контролює хід роботи, інформує кафедру про виконання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи бакалавра, надає відповідний відгук.

2. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

2.1. Етапи та контроль виконання кваліфікаційної роботи бакалавра

Кваліфікаційна робота бакалавра передбачає достатню теоретичну та практичну розробку обраної теми з аналізом джерел інформації, авторських спостережень, інших матеріалів з досліджуваного питання (проблеми).

Основні етапи виконання кваліфікаційної роботи бакалавра:

- 1) закріплення керівника роботи, вибір і затвердження теми;
- 2) формулювання та затвердження завдання щодо кваліфікаційної роботи бакалавра;
- 3) складання графіка виконання кваліфікаційної роботи **бакалавра** із зазначенням термінів виконання;
- 4) вивчення джерел науково-методичної та навчальної інформації за обраною темою дослідження;
- 5) проходження **виробничої** практики, опрацювання фактичного матеріалу, звітної та статистичної фінансово-економічної інформації, складання і захист звіту про проходження **виробничої** практики;
- 6) написання та оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра до встановлених вимог;
- 7) рецензування кваліфікаційної роботи бакалавра, подання роботи на кафедру;
- 8) підготовка до публічного захисту та захист кваліфікаційної роботи бакалавра.

Для контролю за організацією виконання кваліфікаційної роботи бакалавра кафедра складає план-графік організації виконання кваліфікаційних робіт бакалавра. Додержання графіку виконання кваліфікаційної роботи бакалавра контролює керівник. Це є одним із критеріїв, що формують оцінку виконаної роботи. У разі порушення графіка **здобувач вищої освіти** може бути недопущений до захисту роботи.

Вибір теми кваліфікаційної роботи бакалавра

Тематика кваліфікаційних робіт бакалавра формується, затверджується і доводиться до відома здобувачів вищої освіти випусковою кафедрою (додаток Л). Перелік тем уточнюється та поновлюється на початку кожного навчального року з урахуванням змін, що відбуваються у теорії та практиці міжнародних інформаційних та політичних процесів. Тематика кваліфікаційних робіт бакалавра має орієнтовний характер і дозволяє краще зорієнтуватися у виборі та формулюванні теми дослідження.

Випускова кафедра забезпечує необхідні консультації здобувачам вищої освіти у процесі вибору ними тем кваліфікаційних робіт. Кожному

здобувачу вищої освіти призначають наукового керівника. Тему кваліфікаційної роботи бакалавра здобувач вищої освіти обирає самостійно та узгоджує з науковим керівником.

При виборі теми кваліфікаційної роботи бакалавра необхідно звернути увагу на такі моменти:

- актуальність і відповідність теми сучасному стану й перспективам розвитку науки. Під час вибору теми кваліфікаційної роботи бакалавра необхідно враховувати реальні завдання міжнародних економічних відносин;
- відповідність об'єкта дослідження обраній темі;
- відповідність обраного напрямку бакалаврського дослідження науково-дослідній роботі викладачів випускової кафедри та науковим проблемам, що вирішуються в межах спеціальності «Міжнародні економічні відносини» та освітньої програми «Міжнародна електронна комерція»;
- наявність доступу до необхідної статистичної та аналітичної інформації щодо об'єкта дослідження;
- наявність власних напрацювань за обраною темою кваліфікаційної роботи бакалавра тощо.

Здобувач вищої освіти має право також запропонувати свою тему кваліфікаційної роботи бакалавра з належним обґрунтуванням доцільності її розробки та можливості виконання. Вона обов'язково повинна бути погоджена з науковим керівником та завідувачем кафедри.

Назва теми повинна бути актуальною, лаконічною, відповідати змісту роботи. Не допускається дублювання тем дослідження.

Остаточна тема кваліфікаційної роботи бакалавра та науковий керівник затверджуються на засіданні випускової кафедри. Закріплення за здобувачем теми кваліфікаційної роботи бакалавра та призначення наукового керівника оформлюються наказом по ХНУ імені В. Н. Каразіна.

Керівництво підготовкою кваліфікаційної роботи бакалавра

Забезпечує організацію написання та подання до захисту кваліфікаційної роботи бакалавра випускова кафедра.

Керівником кваліфікаційної роботи бакалавра повинен бути досвідчений викладач випускової кафедри.

Керівник готує та видає індивідуальне завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра, в якому визначає коло питань, що мають висвітлюватись у роботі, контролює графік виконання.

Керівник кваліфікаційної роботи бакалавра зобов'язаний:

- надати допомогу здобувачу вищої освіти у виборі проблеми та формулюванні теми, розробці календарного плану виконання і структури кваліфікаційної роботи, доборі літературних джерел та методів виконання досліджень тощо;

- видати здобувачу вищої освіти завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра, затвердженого завідувачем кафедри;
- видати індивідуальне завдання здобувачу вищої освіти на період проходження практики за темою кваліфікаційної роботи;
- затвердити та контролювати індивідуальний графік виконання кваліфікаційної роботи бакалавра;
- аналізувати зміст кваліфікаційної роботи, результати дослідження, висновки;
- визначати доцільність завдань, які запропонував здобувач вищої освіти;
- надавати систематичні консультації здобувачу вищої освіти у встановлений графіком час;
- здійснювати контроль за термінами та етапами виконання кваліфікаційної роботи, інформувати про стан опрацювання теми на засіданнях кафедри;
- надати відгук на завершену кваліфікаційну роботу бакалавра з ґрунтовною характеристикою її якості відповідно до структури критеріїв оцінки.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- отримати від керівника завдання на підбір теми та опрацювання необхідних матеріалів для виконання кваліфікаційної роботи бакалавра;
- уточнити коло питань, що підлягають вивченню;
- скласти зміст кваліфікаційної роботи бакалавра та узгодити його з науковим керівником;
- систематично працювати над науковою літературою та іншою інформацією;
- розробляти тему кваліфікаційної роботи бакалавра з урахуванням перспективного розвитку галузі, до якої належить об'єкт дослідження, використовуючи передові досягнення науки і техніки, реалізуючи свої творчі задуми;
- здійснювати пошук літературних джерел за темою кваліфікаційної роботи;
- займатися збором і аналізом первинного матеріалу;
- доповідати науковому керівнику про хід роботи й одержувати від нього необхідну консультацію;
- регулярно давати на перевірку науковому керівнику виконані завдання, виправляти та доповнювати кваліфікаційну роботу бакалавра відповідно до отриманих від наукового керівника зауважень;
- своєчасно звітувати перед науковим керівником про здійснену роботу згідно з індивідуальним графіком написання кваліфікаційної роботи бакалавра, затвердженим випусковою кафедрою.

За достовірність інформації, відповідність зроблених у роботі посилань на використані джерела інформації та додатки відповідальність несе здобувач вищої освіти!

2.2. Академічна доброчесність у кваліфікаційних роботах бакалавра

Для запобігання порушенню принципів академічної доброчесності, забезпечення додержання принципів прозорості та публічності, кваліфікаційну роботу перевіряють на плагіат. Перевірку роботи на плагіат здійснює уповноважена особа на кафедрі за заявою здобувача (Додаток К).

Здобувач вищої освіти, автор бакалаврського кваліфікаційного дослідження, самостійно виконує роботу, несе відповідальність за відомості, викладені в дослідженні, ухвалені рішення та правильність проведених розрахунків. Для убезпечення себе від порушень норм академічної доброчесності, студент повинен ознайомитися із Законом України «Про освіту», щоб мати певні компетентності з академічної доброчесності та академічного письма.

Відповідно до статті 42 Закону України «Про освіту»: «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими повинні керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень» [1].

Порушення принципів академічної доброчесності автором кваліфікаційної роботи бакалавра може бути пов'язане із запозиченням чужих текстів і результатів дослідження та подання їх як власних здобутків, із використанням недостовірної інформації, фальсифікацією статистичних даних, відсутністю посилання на джерела інформації в разі використання сторонніх ідей, тверджень та відомостей.

Конкретними фактами порушенням академічної доброчесності у кваліфікаційних роботах згідно з Законом України «Про освіту» можуть бути:

1) академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, одержаних іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

2) фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі чи наукових дослідженнях;

3) фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

Також здобувачі можуть вдаватися до 4) самоплагіату, тобто використання власних попередніх напрацювань в іншому контексті без посилань на опубліковані раніше наукові роботи.

В університеті перевірку академічних текстів на плагіат здійснюють за допомогою програмного забезпечення Strike Plagiarism, яке надано бібліотеці на умовах відповідного договору з компанією-розробником програмного забезпечення.

Факт перевірки кваліфікаційної роботи бакалавра на наявність співпадінь засвідчується підписом керівника роботи на титульній сторінці, а також оформлюється відповідним протоколом аналізу звіту подібності науковим керівником, згенерованим системою виявлення та запобігання плагіату.

Протокол аналізу містить інформацію про автора роботи та назви кваліфікаційної роботи бакалавра, а також інформацію про два критерії подібності та коефіцієнт тривоги.

Коефіцієнт тривоги визначає кількість слів, які містять букви з інших алфавітів, що може бути свідченням спроби приховати запозичений текст.

Після аналізу Звіту подібності керівник кваліфікаційної роботи констатує одне з таких тверджень:

- виявлені в роботі запозичення є сумнівними й не мають ознак плагіату. У зв'язку з чим визнаю роботу самостійною та допускаю її до захисту;
- виявлені в роботі запозичення не мають ознаки плагіату, але їх надмірна кількість викликає сумніви щодо цінності роботи по суті та відсутності самостійності її автора. У зв'язку з чим, робота повинна бути знову відредагована з метою обмеження запозичень;
- виявлені в роботі запозичення є недобросовісними та мають ознаки плагіату, або в ній містяться навмисні спотворення тексту, що вказують на спроби приховування недобросовісних запозичень. У зв'язку з чим, не допускають роботу до захисту.

Із метою забезпечення додержання принципів академічної доброчесності під час виконання кваліфікаційної роботи встановлено такі вимоги до рівня унікальності кваліфікаційних робіт:

- за величиною Коефіцієнта Подібності № 1: не більше 35 % – оригінальна робота (позитивний висновок); 36–60 % – задовільно оригінальна робота; 61–89 – умовно оригінальна робота; більше 90 % – неоригінальна робота (негативний висновок);
- за величиною Коефіцієнта Подібності № 2 – не більше 10 %.

За порушення академічної доброчесності у кваліфікаційних роботах бакалавра їх автори можуть бути притягнені до відповідальності: повторне проходження захисту; зняття роботи із захисту з правом її коригування та повторення процедури захисту через рік; відрахування з університету.

3. ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

З урахуванням того, що кваліфікаційна робота бакалавра певною мірою має навчальний характер, а з іншого – є роботою здобувача вищої освіти, що містить елементи наукових досліджень, нижче наводиться перелік основних нормативних вимог до її виконання.

1. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна в повному обсязі відображати систему теоретичних і практичних знань, отриманих здобувачем вищої освіти за фахом і обраною темою.

2. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна мати теоретичне і практичне спрямування.

3. Розглянуті в роботі теоретико-методичні питання повинні бути тісно пов'язані з практикою і, за можливості, доповнюватися статистичною інформацією.

4. Аналітична (практична) частина роботи повинна виконуватися на підставі всебічного вивчення й аналізу фактичного матеріалу за досліджуваною темою з використанням вітчизняного та зарубіжного досвіду, статистичних даних тощо.

5. У кваліфікаційній роботі бакалавра обов'язковим є використання сучасних інформаційних технологій, подання й обробка інформації.

6. Кваліфікаційна робота бакалавра може містити таблиці, схеми, графіки та діаграми, які характеризують позитивні та негативні сторони досліджуваної сфери.

7. Пропозиції та висновки у кваліфікаційній роботі бакалавра повинні бути аргументовані, обґрунтовані та мати практичну цінність.

8. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна бути самостійно виконаною, завершеною науковою працею, ґрунтуватися на проблемній тематиці, відображати різні погляди на досліджувану проблему й аргументовано відображати позицію автора.

9. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна демонструвати знання міжнародних законодавчих і нормативних актів за темою, монографій і наукових статей періодики.

10. У роботі обов'язковим є використання різних методів та методик аналізу.

11. Виклад тексту кваліфікаційної роботи бакалавра повинен бути послідовним, формулювання чіткими і стислими, які б виключали можливість суб'єктивних і неоднозначних трактувань окремих положень дослідження.

12. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра повинен бути в межах **50-60 сторінок**, починаючи з титульної сторінки і завершуючи висновками включно (не враховуючи списку використаних джерел і додатків, а також таблиць та рисунків, які повністю займають площу сторінки).

13. Кваліфікаційна робота бакалавра повинна бути оформлена відповідно до вимог навчально-методичних вказівок і здаватися в архів університету в паперовому вигляді в твердій обкладинці та електронному вигляді на цифровому носії інформації (компакт-диску).

4. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Основні елементи кваліфікаційної роботи бакалавра:

- **Титульна сторінка.**
- **Завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра.**
- **Анотація та ключові слова** (українською та англійською мовами).
- **Зміст.**
- **Перелік умовних скорочень** (за необхідності).
- **Вступ** (приблизно 5 % тексту рукопису, або до 3 стор.).

Основна частина, яка включає, як правило, три розділи:

- **Розділ 1** – теоретико-методичний (приблизно 30 % тексту рукопису, або до 20 стор.).
- **Висновки до розділу 1.**
- **Розділ 2** – аналітичний (30 % тексту рукопису, або до 20 стор.).
- **Висновки до розділу 2.**
- **Розділ 3** – конструктивний (20 % тексту рукопису, або до 12 стор.).
- **Висновки** (приблизно 5 % тексту рукопису, або до 3 стор.).
- **Список використаних джерел.**
- **Додатки** (за необхідності).

До кваліфікаційної роботи бакалавра окремо додаються:

- **відгук наукового керівника на кваліфікаційну роботу;**
- **рецензія на кваліфікаційну роботу;**
- **публікації автора за темою кваліфікаційної роботи** (за наявності).

Вимоги до титульної сторінки

Титульна сторінка містить дані, які розміщують у такій послідовності:

- а) назва міністерства, вищого навчального закладу, факультету і кафедри;
- б) повна назва документа;
- в) назва кваліфікаційної роботи;
- г) інформація про здобувача, який виконав кваліфікаційну роботу, наукового керівника та рецензента;
- д) місце та рік виконання кваліфікаційної роботи.

Приклад оформлення титульного аркуша наведений у додатку А.

Вимоги до завдання на кваліфікаційну роботу

Типовий бланк завдання на роботу розміщують безпосередньо після титульної сторінки. Завдання визначає і видає керівник. У ньому повинна бути вказана тема роботи, вихідні дані, перелік питань, які підлягають розробці, перелік графічного матеріалу. У завданні наведений календарний план виконання етапів роботи. Оформлюють завдання до виконання кваліфікаційної роботи за зразком (додаток Б).

Вимоги до змісту

Зміст розміщують на окремій сторінці, після завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), вступу, висновків, додатків, списку використаних джерел та ін. (додаток В).

Вимоги до переліку умовних скорочень

Якщо в тексті застосовують символи, одиниці, скорочення слів і словосполучень, спеціальні позначення, відмінні від прийнятих офіційно або загальновідомих, то складають перелік умовних позначень. Його наводять за умови повторюваності позначень у тексті більше двох разів, у разі меншої повторюваності – їх розшифровування подають безпосередньо в тексті після першого нагадування. Перелік умовних позначень розташовують стовпчиком, у якому за абеткою зліва зазначають використані в тексті умовні позначення або скорочення, а справа – їх повне розшифровування.

Вимоги до вступу

Вступ до кваліфікаційної роботи бакалавра є відповідальною частиною роботи, у якій коротко викладають оцінку сучасного стану проблеми, відзначаючи практично розв'язані та нерозв'язані завдання, наукові підходи, що існують у даній галузі, провідних вчених і фахівців, світові тенденції розв'язання поставлених завдань, обґрунтування доцільності проведення наукових досліджень. У вступі коротко розкривається актуальність теми, чітко формулюється мета дослідження і завдання, які треба розглянути, щоб досягти поставленої у роботі бакалавра мети.

У вступній частині обов'язково необхідно:

- розкрити актуальність теми кваліфікаційної роботи бакалавра;
- розкрити ступінь вивченості теми кваліфікаційної роботи бакалавра у наукових працях вітчизняних та зарубіжних вчених;
- чітко сформулювати мету та завдання дослідження;
- визначити об'єкт і предмет дослідження;
- описати основні методи дослідження;
- навести коротку характеристику основної частини тексту роботи (розділу 1, розділу 2 та розділу 3);
- описати структуру роботи.

Актуальність теми – це відповідь на запитання: «Чому дану проблему потрібно в даний час вивчати?» Треба показати головне – суть проблемної ситуації. Те, наскільки правильно автор оцінює вибрану тему з погляду своєчасності та значущості, характеризує його наукову зрілість та професійну підготовленість.

У характеристиці **ступеня вивченості теми** вказується, ким і які аспекти досліджувалися. Якщо тема достатньо розроблена у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, треба обґрунтувати доцільність її подальшого доопрацювання.

Мета дослідження – це той конкретний результат, який необхідно отримати при проведенні дослідження, тобто дослідження теоретичних положень, сутності того чи іншого процесу, виявлення недоліків і проблем, удосконалення методики, оцінка рівня розвитку, формулювання програми розвитку, визначення параметрів або властивостей об'єкта і так далі.

Завдання дослідження – це етапи, послідовність виконання роботи, ті дії, які необхідно виконати для досягнення поставленої мети, вирішення проблеми, перевірки гіпотези дослідження. Структура (зміст) роботи звичайно є повним відображенням вирішуваних завдань. Відповідь будується просто: «В процесі дослідження вирішувалися наступні завдання: ...» – далі послідовно перераховуються виконувані завдання (перше, друге й так далі).

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію та вибране для вивчення. Представлення об'єкта дослідження починають фразою: «Об'єктом дослідження є ... (повна назва)», – після чого дається стислий опис об'єкта з зазначенням його основних характеристик.

Предмет дослідження – це те, що знаходиться у межах об'єкта. Тобто об'єкт і предмет співвідносяться як ціле та частина, загальне та приватне. Саме предмет визначає тему дослідження. Визначення предмета дослідження – це відповідь на питання: «Що, які властивості і які зв'язки об'єкта вивчати?»

Методи дослідження. Наводять перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Зазначені методи повинні мати тісний зв'язок зі змістом роботи, тобто слід стисло, суттєво описати, які саме проблеми досліджували за допомогою того чи іншого методу.

Характеристика основної частини тексту роботи. Анотативно наводяться основні результати дослідження, отримані в кожному розділі кваліфікаційної роботи бакалавра, що відповідають поставленим завданням.

Структура роботи. Цей пункт передбачає визначення загальної структури роботи та наведення основних даних щодо її обсягу (змісту та форми). Завершується вступ стандартною фразою: «Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, який налічує N найменувань. Загальний обсяг роботи становить N сторінок, з яких основного тексту – N сторінок».

Вимоги до основної частини кваліфікаційної роботи бакалавра

Основна частина роботи – це її головна структурна складова, яка містить викладення відомостей про предмет та об'єкт дослідження або розроблення, котрі є необхідними та достатніми для розкриття сутності даної роботи та її результатів. Вона складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів.

Вимоги до розділу 1

Перший розділ кваліфікаційної роботи бакалавра є теоретичним і характеризує здатність здобувача вищої освіти самостійно опрацювати джерела інформації за темою дослідження із наступним

формулюванням висновків. В цьому розділі висвітлюється методика та загальна концепція вибраної теми дослідження.

В структурі першого розділу має бути 2–3 підрозділи, що містять:

- стан теоретичних напрацювань обраної теми, узагальнення наявних різноманітних поглядів, виявлення невирішених проблем, що потребують розв'язання в теоретичному, методичному та прикладному напрямках;
- критичний аналіз опублікованої за темою роботи інформації, спрямований на розкриття та систематизацію різних підходів до теоретичної інтерпретації (в тому числі, власної позиції), можливих підходів до вирішення існуючих проблем;
- базовий аналіз фактичного стану досліджуваної проблеми на матеріалах реального об'єкта або за макроекономічними показниками. Важливо визначити ключові напрями міжнародної діяльності, дослідити основні проблеми реалізації зовнішньоекономічного потенціалу в межах тематичного спрямування дослідження.

Підсумком першого розділу повинен бути стислий висновок, що впливає з досліджуваних питань, аналітичне та практичне вирішення яких стане предметом поглибленого аналізу у другому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра.

При написанні першого розділу важливо звернути увагу на:

- аналітичну інформацію, яка не повинна переобтяжувати розділ;
- теоретичний опис методів дослідження, які автором повинні використовуватись при написанні аналітичної частини кваліфікаційної роботи;
- посилання на джерела використаної інформації, що є обов'язковим;
- теоретичні питання за темою кваліфікаційної роботи бакалавра, які повинні відображати результати сучасних розробок вчених.

Вимоги до розділу 2

Цей розділ має аналітичний характер. Його матеріал є логічним продовженням першого (теоретичного) розділу кваліфікаційної роботи бакалавра та відображає взаємозв'язок теорії й практики міжнародних економічних відносин.

Структура другого розділу має містити 2–3 підрозділи, які включають:

- поглиблений аналіз досліджуваної проблеми за аналізовані роки. Розділ повинен бути максимально насиченим статистичною інформацією, узагальненою в таблицях, графіках, діаграмах, схемах;
- дослідження міжнародного досвіду, міжкраїнові порівняння, показники, що демонструють динаміку розвитку міжнародного бізнесу, міжнародної економічної діяльності України, зовнішньоекономічного розвитку її регіонів, фінансового ринку та зовнішньоекономічної складової галузевої діяльності (залежно від обраної теми дослідження);

- опис підприємств, організацій, що функціонують у сфері міжнародної електронної комерції, аналіз економічної діяльності, виявлення проблемних аспектів для вирішення у дослідженні;
- здійснення оцінювання та порівняння із середньогалузевими показниками та показниками основних конкурентів. Передбачено також оцінку показників у середньому за період та загальних тенденцій розвитку, виявлення причин і наслідків виникнення економічних проблем;
- пропозиції бізнес-проектів / бізнес-моделей у сфері міжнародної електронної комерції, що задовольняють нові потреби та запити споживачів, бізнесу, держави та суспільства в цілому;
- маркетингові дослідження ринку, споживачів, підприємств у сфері міжнародної електронної комерції;
- дослідження комерційної діяльності електронних торговельних майданчиків, застосування електронних платіжних систем в міжнародному бізнесі, організації комерційної діяльності електронних торговельних майданчиків на міжнародних ринках;
- прогнозування тенденцій та динаміки міжнародних ринків із застосуванням статистичних методів.

Результати аналізу 2 розділу є базою для обґрунтування отриманих наукових результатів, розробки конкретних заходів та пропозицій. Підсумком другого розділу повинен бути стислий висновок.

Вимоги до розділу 3

Третій розділ повинен містити обґрунтовані теоретичні та практичні пропозиції і рекомендації, спрямовані на досягнення мети кваліфікаційної роботи. Характер і зміст запропонованих рекомендацій, повинні ґрунтуватися на висновках і результатах проведеного аналізу. Невід'ємною частиною аналізу запропонованих здобувачем вищої освіти заходів повинне бути обґрунтування ефективності внесених пропозицій.

Вимоги до висновків

Висновки розміщуються безпосередньо після основної частини, починаючи з нової сторінки. У них наводять особисто отримані автором основні наукові результати, які розкривають ступінь досягнення мети та завдань кваліфікаційної роботи, їх наукову та практичну значущість.

Висновки – результат теоретичного осмислення та критичного оцінювання досліджуваної проблеми.

У висновках перш за все обґрунтовано формулюються відповіді на завдання, поставлені у вступній частині роботи. При розробці пропозицій та рекомендацій звертається увага на їх обґрунтованість, реальність та практичну прийнятність.

Вимоги до списку використаних джерел

У список використаних джерел включаються лише ті видання, які дійсно були використані в процесі написання кваліфікаційної роботи бакалавра (на які було зроблено відповідні посилання в роботі):

- законодавчі документи;
- міжнародні конвенції та договори;
- монографії;
- статті в періодичних виданнях;
- електронні ресурси з мережі тощо.

Список використаних джерел повинен містити 40–50 найменувань, опублікованих переважно за останні 5 років.

Джерела розміщуються в порядку виникнення посилань або в алфавітному порядку. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до ДСТУ 8302:2015 (Додаток Н).

Вимоги до додатків

За необхідності до додатків вносять матеріал, який допоможе повніше сприйняти основні результати роботи. Це можуть бути різноманітні таблиці, формули, рисунки, дані статистичних опитувань тощо. Додатки повинні підтверджувати окремі положення, висновки та пропозиції автора кваліфікаційної роботи бакалавра.

У додатках вміщують матеріал, який:

- є необхідним для повноти змісту роботи, але включення його до основної частини може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу;
- не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг або способи відтворення.

В основному тексті кваліфікаційної роботи обов'язково мають бути посилання на матеріал, що міститься в додатках, і пояснення змісту кожної таблиці, рисунка, схеми тощо, які винесені у додатки.

Вимоги до анотації

Окремо до кваліфікаційної роботи бакалавра додається анотація. В анотації наводиться коротка характеристика основного змісту кваліфікаційної роботи бакалавра та одержаних результатів дослідження. При цьому використовуються переважно прості синтаксичні конструкції, характерні для стилю ділових документів.

Анотація завершується наведенням ключових слів – сталих термінологічних словосполучень, які з позицій інформаційного пошуку визначають змістове навантаження кваліфікаційної роботи бакалавра. Сукупність ключових слів повинна відобразити поза контекстом основний зміст наукового дослідження. Ключові слова наводяться у називному відмінку, друкуються в рядок, через кому, їх загальна кількість повинна бути в межах 5–8 слів.

Анотація наводиться українською та перекладається англійською мовою. Обсяг анотації складає 1/2 сторінки, текст наводиться через 1,5 міжрядкових інтервали. Дві анотації розміщуються на одній окремій сторінці (додаток Д).

5. ТЕХНІЧНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

5.1. Загальні вимоги до написання та оформлення

Загальними вимогами до написання бакалаврської роботи є чітка й логічна послідовність викладення матеріалу, переконливість аргументації, стислість і ясність формулювань, що унеможлиблюють неоднозначність тлумачення, конкретність викладення результатів, доказів і висновків. Науковий, діловий текст викладають без емоційного забарвлення. Не допускається застосування оборотів розмовної мови, довільних словотворень, скорочення слів, не встановлених правилами орфографії та державними стандартами.

Кваліфікаційна робота виконується комп'ютерним способом в текстовому редакторі MS Word на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210 на 297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали при використанні шрифту Times New Roman 14 pt. Розміри полів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Нумерацію сторінок кваліфікаційної роботи, а також розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку «№».

При оформленні кваліфікаційної роботи бакалавра необхідно дотримуватись рівномірної щільності, контрастності та чіткості зображення. Шрифт друкованої роботи повинен бути чітким, чорного кольору середньої жирності.

Окремі друкарські помилки, описки і графічні неточності, які виявилися у процесі написання роботи, можна виправляти підчищенням або зафарбуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту за допомогою принтера або рукописним способом. Виправлення мають бути чорного кольору.

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи бакалавра – «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» – розміщують на середині рядка симетрично до тексту, друкують великими літерами напівжирним шрифтом. Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів друкуються маленькими літерами (крім першої великої) напівжирним шрифтом з абзацного відступу по ширині. Крапка в кінці заголовка не ставиться. В тому випадку, якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Крапка після цифри, яка позначає нумерацію підрозділу, пункту та підпункту, ставиться.

Відстань між заголовком розділу, підрозділу, пункту, підпункту та текстом становить один міжрядковий інтервал.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи бакалавра «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» потрібно починати з нової сторінки.

Підрозділи в межах розділу (наприклад, підрозділи 1.2., 1.3., 2.2., 2.3.) друкуються послідовно, з відступом двох рядків від попереднього підрозділу, один за одним – не з нової сторінки.

Абзацний відступ має бути однаковим упродовж усього тексту роботи та дорівнювати п'яти знакам (1,25 см).

Не допускається розміщення назви підрозділу, а також пункту й підпункту на останньому рядку сторінки.

Вимоги до нумерації

Сторінки кваліфікаційної роботи нумеруються арабськими цифрами без знаку «№», дотримуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту роботи. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті без крапки в кінці шрифтом Times New Roman 12 pt. Титульний аркуш, «ЗАВДАННЯ», «ЗМІСТ» враховують при нумерації, але номери сторінок не ставлять.

Нумерують сторінки із заголовками структурних частин кваліфікаційної роботи бакалавра «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ».

Розділи, підрозділи, пункти і підпункти нумеруються арабськими цифрами без знаку «№». Номер розділу проставляють після слова «РОЗДІЛ». Після номера розділу крапка не ставиться. Потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

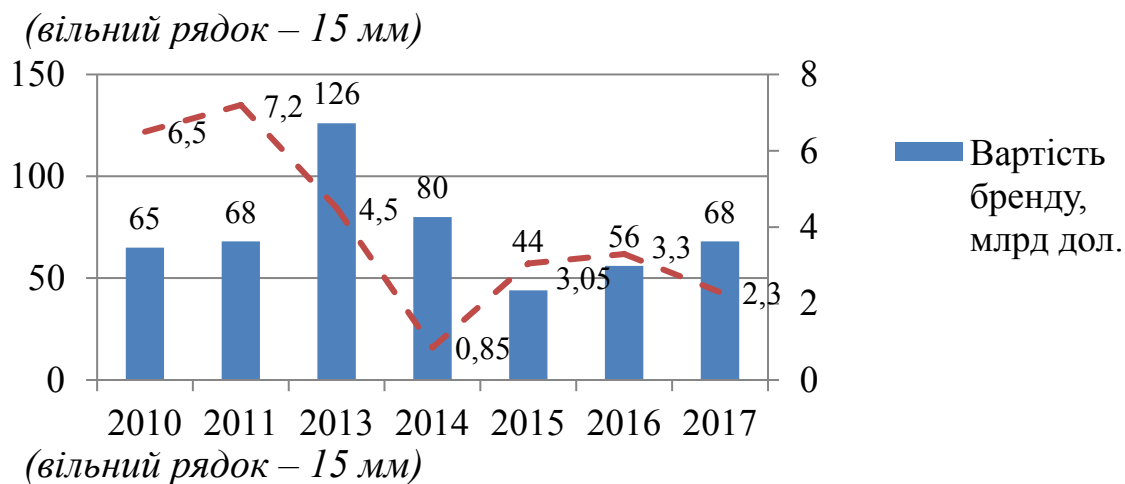
Розділи кваліфікаційної роботи можуть поділятися на підрозділи (нумерація складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою), пункти (нумерація – з номера розділу, порядкового номера підрозділу і порядкового номера пункту, відокремлених крапкою), підпункти (нумерація – з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту і порядкового номера підпункту, відокремлених крапкою). Після номера в тому ж рядку розташовується заголовок підрозділу, пункту, підпункту.

5.2. Правила оформлення ілюстративного матеріалу, таблиць, формул, переліків, додатків та джерел

Вимоги до оформлення ілюстративного матеріалу

Рисунки наводяться за наявності посилань на них у тексті. Рисунки нумерують послідовно в межах розділу, за винятком рисунків, поданих у додатках. Номер рисунка повинен складатися з номера розділу і по-

рядкового номера рисунка, між якими ставиться крапка. Рисунки повинні мати назву, яку друкують з великої літери та розміщують після номера ілюстрації. Номер та назва рисунка наводяться звичайним шрифтом з абзацного відступу знизу рисунка. Наприклад: «Рис. 1.2. Назва рисунка» (другий рисунок першого розділу).

Рис. 1.2. Вартість бренду та прямі іноземні інвестиції [5]
(вільний рядок – 15 мм)

Рисунки кожного додатка кваліфікаційної роботи нумерують окремо. Номер рисунка додатка містить у собі позначку додатка та порядковий номер рисунка в додатку, відокремлених крапкою. Наприклад: «Рисунок А.1. Назва рисунка», тобто перший рисунок додатка А.

Вище та нижче рисунка слід залишати по одному вільному рядку.

За необхідності рисунки доповнюють пояснювальними даними (під рисунковим текстом).

Якщо рисунки створені не автором, необхідно при поданні їх у роботі дотримуватись вимог чинного законодавства про авторські права.

Якість рисунків повинна забезпечувати їхнє чітке відтворення на принтері.

Вимоги до оформлення таблиць

Таблиці, як правило, використовуються для представлення наборів числових даних. Вони наводяться за наявності посилань на них у тексті. Таблиці нумерують послідовно у межах розділу (за виключенням таблиць у додатках). У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу). Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за тим же правилом. Кожна таблиця повинна мати назву, що стисло відображає її зміст. Назву таблиці друкують з великої літери звичайним шрифтом

Вимоги до оформлення формул

Написання формул рекомендується виконувати за допомогою редактора формул MS Word або аналогів. Формули та рівняння подають окремим рядком безпосередньо після тексту, у якому їх згадано. Формули та рівняння розміщуються посередині рядка. Вище і нижче кожної формули або рівняння потрібно залишити не менше одного вільного рядка (потрібно відступити на 15 мм).

Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках.

Пояснення позначень, що входять до формули чи рівняння, подається безпосередньо під формулою або рівнянням у тій же послідовності, у якій їх наведено у формулі або рівнянні.

Пояснення кожного позначення у формулі потрібно подавати з нового рядка, причому перший рядок починають зі слова «де» без двокрапки.

Наприклад, перша формула другого розділу позначається таким чином:

«Відомо, що:

(вільний рядок – 15 мм)

$$Z = \frac{M_1 - M_2}{\sqrt{\sigma_1^2 - \sigma_2^2}}, \quad (0.1)$$

(вільний рядок – 15 мм)

де M_1, M_2 – математичне сподівання;

σ_1, σ_2 – середні квадратичні відхилення».

В тому випадку, якщо формула не вміщується в один рядок, то її слід перенести після одного зі знаків: рівності (=), плюс (+), мінус (-), множення (x) або ділення (:).

Вимоги до оформлення додатків

Додатки слід оформлювати як продовження кваліфікаційної роботи у вигляді окремої частини, розташовуючи їх у порядку посилань на них у тексті. При цьому додатки мають спільну зі всією роботою наскрізну нумерацію сторінок. Для кожного додатка посередині рядка великими літерами напівжирним шрифтом симетрично відносно до тексту сторінки друкується слово «ДОДАТОК» і велика літера, що позначає додаток. Додаток повинен починатися з заголовка, надрукованого під словом «ДОДАТОК» напівжирним шрифтом маленькими літерами з першою великою симетрично щодо тексту сторінки. Якщо додатками є копії документів, проспекти тощо, то перед копією слід розмістити чистий аркуш, на якому посередині пишуть слово «ДОДАТОК» та його найменування. Сторінки копій нумерують, продовжуючи наскрізну нумерацію.

Додатки позначаються послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Вимоги до оформлення переліків

Переліки, за потреби, можуть бути наведені у розділах, підрозділах, пунктах і підпунктах. Перед переліком ставлять двокрапку. Кожна позиція переліку починається з нової строки з абзацним відступом. Перед кожною позицією ставлять знак «тире». Після кожної позиції, крім останньої, ставлять крапку з комою. Після останньої позиції ставлять крапку.

Підпорядкованість у переліках позначають малими літерами української абетки, далі – арабськими цифрами, далі – через знаки «тире».

Після цифри або літери певної позиції переліку ставлять круглу дужку. Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу (1,25 см), другого та третього рівня – з відступом в 1 см відносно місця розташування переліку попереднього рівня, наприклад:

- а) _____ ;
- б) _____ ;
  - 1) _____ ;
  - 2) _____ ;
- в) _____ .

Текст кожної позиції переліку треба починати з малої літери.

Вимоги до оформлення приміток

Примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові та пояснювальні дані, нумеруються послідовно в межах однієї сторінки. Слово «Примітка» друкують кеглем 12 через один міжрядковий інтервал з абзацного відступу з великої літери з крапкою в кінці. У тому ж самому рядку через проміжок з великої літери друкують текст примітки тим самим шрифтом, наприклад:

Примітка. Договір між США та Україною...

Якщо приміток дві та більше, їх нумерують арабськими цифрами, наприклад «Примітка 1. ....».

Вимоги до оформлення посилань

У тексті кваліфікаційної роботи бакалавра можна робити посилання як на структурні елементи роботи, так і на інші джерела. Такі посилання дають змогу перевірити достовірність відомостей про джерела, матеріали або окремі дані, на основі яких досліджується проблема роботи або

вивченню яких присвячено роботу. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них розміщено матеріал, який не включено до останнього видання.

У разі посилання на структурні елементи самої кваліфікаційної роботи вказуються номери розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, позицій переліків, рисунків, формул, рівнянь, таблиць, додатків. Наприклад: «у розділі 2», «див. 3.1», «відповідно до 2.3», «(рисунок 2.1)», «відповідно до таблиці 2.2», «згідно з формулою (2.1)», «у рівняннях (2.1) – (2.3)», «(додаток А)» тощо.

У посиланні можна використовувати загальноприйняті скорочення, наприклад, «згідно з рис. 2.1», «див. табл. 2.3» тощо.

Посилання на джерело інформації із переліку джерел посилання подається як номер джерела у квадратних дужках, наприклад, «у роботах [1] – [3]».

Якщо використовують відомості з джерел (наприклад оглядів, монографій) з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні доцільно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в кваліфікаційній роботі, наприклад: «... у монографії [7, с. 48]...».

Вимоги до оформлення додатків

Додатки подають у кінці роботи після списку використаної літератури, оформляють як продовження роботи на наступних сторінках у порядку появи посилань у тексті.

Перед додатками після списку використаних джерел посередині аркуша прописними літерами розміром 36 pt друкують слово «ДОДАТКИ».

У додатках допускають використання шрифту розміром не менше ніж 10 pt та одинарного міжрядкового інтервалу. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої. Посередині рядка над заголовком великими літерами повинно бути надруковано слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток. Між позначенням додатка та його назвою залишають один вільний міжрядковий інтервал. Назву додатка зазначають, якщо в ньому міститься декілька об'єктів (таблиць, ілюстрацій, формул тощо).

Якщо у звіті як додаток наводять документ, що має самостійне значення (наприклад, патентні дослідження, технічні умови, технологічний регламент, атестовану методику проведення досліджень, стандарт тощо) та оформлений згідно з вимогами до цього документа, тоді в додатку вміщують його копію без будь-яких змін. На копії цього документа праворуч у верхньому куті проставляють нумерацію сторінок

звіту, як належить у разі нумерування сторінок додатка, а знизу зберігають нумерацію сторінок документа.

У цьому разі на окремому аркуші друкують великими літерами слово «ДОДАТОК», відповідну велику літеру української абетки, що позначає додаток, а під ним, симетрично щодо сторінки, друкують назву документа малими літерами, починаючи з першої великої.

Аркуш з цією інформацією також нумерують.

Додатки потрібно позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б тощо. Якщо для позначення додатків не вистачає літер абетки, подальше позначення додатків складається з двох літер: наприклад, додаток АА, АБ тощо.

Додатки повинні мати спільну з рештою роботи наскрізну нумерацію сторінок. У разі, якщо додаток створений із застосуванням альбомної орієнтації аркуша, номер сторінки проставляють у верхньому правому куті при книжковій орієнтації аркуша.

Нумерацію ілюстрацій, таблиць, формул, що є в тексті додатка, здійснюють у межах кожного додатка окремо. Номер у такому разі складається з букви додатка та порядкового номера. Наприклад: А.1 – перший рисунок додатка А, А.2 – другий рисунок додатка А тощо.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, їх нумерують, наприклад, рисунок А.1, таблиця А.1. У цьому разі назву додатка не зазначають, а лише назву таблиці або ілюстрації.

Якщо таблиці не вміщуються на одній сторінці додатка, то їх розміщують на декількох сторінках, а в лівому верхньому куті кожної з них роблять напис «Продовження таблиці ...» і вказують відповідний номер, наприклад: «Продовження таблиці Б.1».

У посиланнях по тексту роботи на ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, що містяться в додатках, рекомендують писати: «... на рисунку А.2 ...», «... в таблиці Б.3 ...», «... за формулою (В.1) ...», «... у рівнянні (Г.2) ...».

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Під час написання роботи студент повинен обов'язково робити посилання на джерела, матеріали або окремі результати з яких наведені в ній, або на ідеях і висновках яких розроблюють проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають можливість відшукати документи та перевірити достовірність відомостей про цитування документа, необхідну інформацію про нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися доречно на останні публікації. На більш ранні видання можна посилатися лише в тому разі, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел із великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно зазначати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул із джерела, на яке дано посилання в роботі.

Посилання в тексті кваліфікаційної бакалаврської роботи на джерело інформації, наведене в переліку джерел посилання, рекомендовано подавати так: номер у квадратних дужках, за яким це джерело зазначено в переліку джерел посилання, наприклад, «у працях [2]–[3]».

Посилання на ілюстрації позначають порядковим номером ілюстрації, наприклад, «рис. 1.2».

Посилання на формули позначають порядковим номером формули в дужках, наприклад, «... у формулі (2.1)».

Посилання на всі таблиці повинні бути в тексті. Водночас слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад, «...у табл. 1.1». У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.5».

Джерела, на які є посилання лише в додатку, наводять в окремому переліку, який розміщують у кінці цього додатка.

Для підтвердження власних аргументів посилання на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору необхідно наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст джерела.

Загальні вимоги до цитування такі:

- текст цитати починається та закінчується лапками, його наводять у тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання.

Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих ситуаціях використовують вираз «так званий»;

- цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців під час цитування допускається без перекручення авторського тексту та позначається трьома крапками. Їх ставлять в будь-якому місці цитати (на початку, в середині, в кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

- кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело, наприклад:

«Транснаціональний поділ праці формує світове господарство як єдиний наднаціональний ...» [3, С. 17], де 3 – порядковий номер джерела в списку літератури, 17 – номер сторінки, на якій розташована цитата;

- під час непрямого цитування (переказування своїми словами), що дає значну економію тексту, потрібно бути гранично точним під час викладення думок автора, коректним щодо оцінювання одержаних результатів, давати відповідні посилання на джерело.

Вимоги до оформлення переліку джерел посилання

Оформлення списку використаних джерел виконується відповідно до ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Приклади оформлення списку використаних джерел наведено у Додатку М.

Зовнішнє оформлення кваліфікаційної роботи бакалавра

Кваліфікаційна робота бакалавра повинна бути переплетена у тверду обкладинку.

Під час зшивання кваліфікаційної бакалаврської роботи потрібно дотримуватися такої структури та нижченаведених правил (табл. 5.1):

Таблиця 5.1

Структура кваліфікаційної бакалаврської роботи

№	Структура	Зразок оформлення	Примітки
1	Титульний аркуш роботи	Додаток А	Сторінки не нумерують, але враховують
2	Завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра	Додаток Б	Сторінки не нумерують, але враховують
3	Анотація кваліфікаційної роботи бакалавра (українською та іноземною мовами)	Додаток Д	Наскрізна нумерація
4	Зміст	Додаток В	Сторінки не нумерують, але враховують
5	Вступ		Нумерація починається з другої сторінки вступу
6	Змістова частина		Сторінки нумерують
7	Висновки		Сторінки нумерують
8	Перелік використаних джерел		Не менше 40 джерел

У конверт на форзаці кваліфікаційної роботи вкладають протокол аналізу звіту подібності, що був згенерований Системою виявлення та запобігання плагіату, відгук керівника кваліфікаційної роботи бакалавра (додаток Е), зовнішню рецензію на кваліфікаційну роботу (додаток Ж).

6. ПОРЯДОК ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ

Кожен здобувач вищої освіти зобов'язаний пройти попередній захист кваліфікаційної роботи бакалавра. Попередній захист проводиться в два етапи.

Перший етап проходить в комісії викладачів випускової кафедри спільно зі здобувачами вищої освіти за 3–4 тижні до основного захисту. На першому етапі попереднього захисту здобувач вищої освіти представляє комісії роздруковану кваліфікаційну роботу й відповідає на поставлені запитання за її змістом. Це дозволяє виявити недоліки в роботі, вказати можливості їх усунення тощо. Комісія приймає рішення щодо готовності кваліфікаційної роботи та допуску її до перевірки на наявність запозичень з інших документів (відповідно до вимог «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових та навчальних працях працівників і здобувачів вищої освіти Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна», веденого в дію наказом ректора № 0501-1/173 від 14.05.2015 р., та «Порядку проведення перевірки наукових праць, навчальних видань та дипломних робіт (проектів) працівників та здобувачів вищої освіти на наявність запозичень з інших документів Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна», веденого в дію наказом ректора № 0204-1/263 від 18.05.2018 р.).

У разі позитивного рішення комісії щодо допуску роботи до перевірки здобувач вищої освіти не пізніше ніж за п'ять днів до дати проведення другого етапу попереднього захисту повинен подати до випускової кафедри кваліфікаційну роботу у роздрукованому вигляді та її електронний варіант і подати заяву на ім'я ректора.

При отриманні позитивного висновку про відсутність неправомірних запозичень у роботі (робота визнана оригінальною), протокол контролю оригінальності кваліфікаційної роботи бакалавра надається завідувачу кафедри для проведення другого етапу попереднього захисту кваліфікаційної роботи. Якщо за результатами перевірки кваліфікаційна робота оцінюється як задовільно оригінальна, умовно оригінальна або неоригінальна, то завідувач кафедри (або призначений ним фахівець з теми кваліфікаційної роботи) разом із науковим керівником роботи мають проаналізувати повний звіт подібності роботи. Рішення про можливість або неможливість проведення другого етапу попереднього захисту задовільно оригінальної або умовно оригінальної роботи приймається на засіданні кафедри, про що робиться запис у протоколі засідання кафедри та у висновку щодо можливості попереднього захисту роботи. Якщо кафедрою прийнято рішення про неможливість допустити до попереднього захисту задовільно оригінальну кваліфікаційну роботу, здобувач вищої освіти має право протягом трьох робочих днів подати на кафедру доопрацьований та

належно оформлений текст кваліфікаційної роботи. Після ретельного аналізу роботи з боку керівника на предмет усунення виявлених запозичень можливо прийняття рішення про проведення другого етапу попереднього захисту роботи, про що робиться відповідний запис у висновку щодо можливості попереднього захисту роботи та у протоколі засідання кафедри. Якщо недоліки, що були виявлені у роботі під час перевірки антиплагіатною системою, не були ліквідовані, то *робота не допускається до захисту* в Екзаменаційній комісії.

Якщо кваліфікаційна робота була класифікована як неоригінальна, а аналіз повного звіту подібності роботи, що був проведений фахівцями кафедри, підтверджує майже повну ідентичність текстів роботи та певних документів, розташованих в мережі або базах даних антиплагіатної системи, то кваліфікаційна *робота не допускається до захисту* в Екзаменаційній комісії.

Якщо кваліфікаційна робота бакалавра не була допущена кафедрою до захисту в Екзаменаційній комісії, це рішення заноситься до протоколу засідання кафедри та до висновку щодо можливості попереднього захисту роботи. Здобувач вищої освіти, кваліфікаційна робота якого була не допущена кафедрою до захисту, підлягає *відрахуванню* з університету як такий, що не виконав навчальний план.

Другий етап попереднього захисту проходить на розширеному засіданні кафедри, після перевірки роботи на наявність запозичень з інших документів й отримання позитивного висновку про відсутність неправомірних запозичень у роботі. Кафедра приймає остаточне рішення щодо допуску кваліфікаційної роботи до захисту.

7. РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Завершена кваліфікаційна робота надається науковому керівнику для складання відгуку та направляється на зовнішнє рецензування.

У відгуку наукового керівника оцінюється теоретичний і практичний рівень дослідження, ступінь самостійності виконання, готовність роботи до захисту, відзначаються її достоїнства і недоліки. Виставляється оцінка за шкалою ЗВО (додаток Е).

Зовнішніми рецензентами можуть бути провідні спеціалісти, які працюють у наукових установах, викладачі та наукові співробітники Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, які працюють в інших структурних підрозділах, наукові співробітники інших закладів вищої освіти, висококваліфіковані фахівці.

Зовнішні рецензії надаються у письмовому вигляді у довільній формі і мають містити такі складові:

- висновки щодо актуальності обраної теми, практичної значущості виконаної кваліфікаційної роботи;
- характеристику повноти завдання щодо розкриття теми кваліфікаційної роботи, відповідності змісту роботи до завдання;
- висновки щодо використання в роботі сучасних методів дослідження, методичних підходів до вдосконалення міжнародних інформаційних відносин згідно з напрямом теми кваліфікаційної роботи;
- оцінку обґрунтованості конкретних пропозицій та рекомендацій;
- оцінку відповідності змісту й оформлення роботи встановленим вимогам;
- узагальнюючий висновок рецензента про відповідність якості виконаної кваліфікаційної роботи вимогам до таких робіт, про можливість допущення її до захисту і про рівень оцінювання роботи за чотирибальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Рецензенти мають підписатися із зазначенням свого прізвища, ім'я та по батькові, місця роботи і посади, яку займають, і завірити підпис.

Після видачі рецензії в кваліфікаційну роботу бакалавра не дозволяється вносити доповнення та зміни!

Остаточний варіант оформленої кваліфікаційної роботи бакалавра, підписаний автором, науковим керівником, з письмовим відгуком наукового керівника та рецензією подається на кафедру за 10 днів до початку роботи Екзаменаційної комісії із захисту кваліфікаційних робіт бакалавра.

Допуск кваліфікаційної роботи до захисту завіряється підписом завідувача випускової кафедри.

Захист кваліфікаційної роботи входить до складу підсумкової Атестації здобувачів вищої освіти, які завершують навчання. Він проводиться

на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії участю не менше 2/3 складу комісії.

Уся процедура захисту кваліфікаційної роботи бакалавра триває близько 20 хвилин. Для викладу змісту роботи здобувач вищої освіти готує доповідь, розраховану на 5–8 хвилин. Як правило, вона будується в тій же послідовності, у якій виконана робота, однак основну частину виступу повинні складати обґрунтовані висновки автора. У процесі доповіді можуть використовуватися заздалегідь написані тези (бажано їх не читати) та ілюстративні матеріали (таблиці, схеми, графіки), які рекомендується демонструвати впродовж захисту кваліфікаційної роботи бакалавра у вигляді презентації та роздаткового матеріалу. Кожен вид ілюстративного матеріалу повинен мати свій порядковий номер, його кількість не обмежується. Електронний варіант ілюстративного матеріалу (презентація) записується окремим файлом на цифровому носії інформації (компакт-диску) поряд з електронним варіантом кваліфікаційної роботи. Цифровий носій інформації додається до паперового варіанту роботи.

Після доповіді присутні члени Екзаменаційної комісії ставлять здобувачу вищої освіти запитання, на які він дає короткі, чітко аргументовані відповіді. Потім зачитується відгук наукового керівника та рецензія на роботу, з якими здобувач вищої освіти знайомиться заздалегідь. На захисті бажана присутність наукового керівника.

Після закінчення публічного захисту члени Екзаменаційної комісії на закритому засіданні обговорюють результати захисту та більшістю голосів виносять рішення про оцінку роботи. За умови, коли голоси членів Екзаменаційної комісії розділилися порівну, вирішальним для прийняття остаточного рішення є голос голови Екзаменаційної комісії.

Результати оголошує голова Екзаменаційної комісії у день захисту кваліфікаційної роботи після оформлення у встановленому порядку протоколів засідання Екзаменаційної комісії. Випускникам, які захистили кваліфікаційну роботу з позитивною оцінкою, видають державний диплом про вищу освіту.

Оцінка кваліфікаційної роботи бакалавра, виставлена Екзаменаційною комісією, та рішення Екзаменаційної комісії про присвоєння кваліфікації випускнику оформляються в заліковій книжці секретарем і підтверджуються підписами голови і членів Екзаменаційної комісії.

Кваліфікаційні роботи бакалавра разом із документами та цифровими носіями інформації, що до них додаються, передаються секретарю Екзаменаційної комісії, який їх реєструє у спеціальному журналі навчальної частини, після чого роботи здаються до архіву університету.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Остаточна оцінка кваліфікаційної роботи бакалавра виставляється за результатами її захисту перед Екзаменаційною комісією. Захист та кваліфікаційна робота бакалавра оцінюються за шкалою ЗВО: 100-бальною (рейтинговою) шкалою, чотирирівневою шкалою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Роботу оцінюють на закритому засіданні комісії за сумою балів (табл. 8.1).

Таблиця 8.1

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт ЕК

№ з/п	Критерії	Кількість балів
1	Оформлення роботи відповідно до вимог	до 10 балів
2	Актуальність теми	до 5 балів
3	Теоретичне обґрунтування теми дослідження	до 15 балів
4	Глибина та якість виконання емпіричної частини дослідження	до 20 балів
5	Рекомендації та пропозиції, їх обґрунтування	до 15 балів
6	Висновки	до 10 балів
7	Наявність апробації дослідження	5 балів
8	Захист роботи	до 20 балів

Оцінювання кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до шкали ЗВО (табл. 8.2).

Таблиця 8.2

Шкала оцінювання кваліфікаційної роботи бакалавра

Сума балів	Оцінка за шкалою ЗВО
90–100	відмінно
70–89	добре
50–69	задовільно
1–49	незадовільно

Здобувач вищої освіти, який на захисті кваліфікаційної роботи бакалавра одержав незадовільну оцінку, відраховують з університету і йому видають академічну довідку. У разі, якщо захист кваліфікаційної бакалаврської роботи визнають незадовільним, екзаменаційна комісія встановлює, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюваннями, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, визначену кафедрою.

Здобувач вищої освіти, який не захистив кваліфікаційну роботу бакалавра, допускають до повторного захисту впродовж трьох років після невдалого захисту. Здобувач вищої освіти, який не захищав кваліфікаційну роботу з поважної причини (документально підтвердженої), ректором університету може бути продовжений термін навчання до наступного терміну роботи екзаменаційної комісії із захисту кваліфікаційних робіт, але не більше ніж на один рік.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про Освіту. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>.
2. Закон України «Про вищу освіту» 01.01.2019. URL: <https://zakon.help/law/1556-VII/edition01.01.2019/>.
3. ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання». На заміну ДСТУ 3008-95. [Чинний від 2017-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.
4. ДСТУ 8302:2015. «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
5. Методичні рекомендації для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/recomendatsii.pdf>.
6. Розширений глосарій термінів та понять ст. 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (від 5.09 2017 р.). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2018/10/25/glyusariy.pdf>.
7. Рокоча В. В., Одягайло Б. М., Терехов В. І. Міжнародний бізнес та стратегічні зміни : навч. посіб. Київ : ВНЗ «Університет “Крок”». 2019. 215 с.
8. Виноградова О. В., Дрокіна Н. І. Електронний бізнес : навч. посіб. Київ : ДУТ, 2018. 292 с.
9. Гребіник Д. М., Компанець І. В., Толстанова Г. М. Методичні вказівки до оформлення презентації курсових та дипломних робіт. Київ : Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Навчально-науковий центр «Інститут біології», 2015. 27 с.
10. Міжнародні економічні відносини : підруч. / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, Л. П. Кудирко та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.
11. Міжнародні економічні відносини : навч. наочн. посіб. / уклад.: В. В. Дергачова, К. О. Кузнецова, І. М. Манаєнко, В. А. Мельникова, О. С. Ченуша. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2021. 340 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Зразок титульної сторінки кваліфікаційної роботи бакалавра

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародної електронної комерції та готельно-ресторанної справи

ДО ЗАХИСТУ
завідувачка кафедри міжнародної
електронної комерції та готельно-
ресторанної справи
доц. Данько Н. І.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему: _____

Виконав(ла):
здобувач(ка) вищої освіти 4-го курсу, групи _____
спеціальності 292 «Міжнародні економічні
відносини»
ОПП «Міжнародна електронна комерція»
_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник:

_____

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Рецензент:

_____

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові)

Підсумкова оцінка:
за шкалою ЗВО: _____
кількість балів: _____
Голова Екзаменаційної комісії

_____

(підпис) (прізвище та ініціали)

ХАРКІВ – 20__ рік

Зразок бланка завдання на кваліфікаційну роботу бакалавра

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародної електронної комерції та готельно-ресторанної справи
Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
Освітньо-професійна програма «Міжнародна електронна комерція»
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

Наталя ДАНЬКО
ім'я, прізвище

Підпис _____

« ____ » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу бакалавра

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від « ____ » _____ 20__ року № ____

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи _____

3. Перелік питань, які потрібно розробити:

_____
_____
_____
_____
_____
_____

4. План роботи

№ з/п	Назви етапів роботи	Строк виконання етапів
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		

5. Дата видачі завдання _____

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

_____ (ім'я, прізвище)

Керівник роботи

_____ (підпис)

_____ (ім'я, прізвище)

Приклад змісту кваліфікаційної роботи бакалавра

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ НА МІЖНАРОДНОМУ РІВНІ.....	9
1.1.....	9
1.2.....	16
1.3.....	23
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2.....	31
2.1.....	31
2.2.....	38
2.3.....	45
Висновки до розділу 2.....	51
РОЗДІЛ 3.....	52
3.1.....	52
3.2.....	58
Висновки до розділу 3.....	64
ВИСНОВКИ.....	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	68
ДОДАТКИ.....	71

Приклад анотації кваліфікаційної роботи бакалавра

АНОТАЦІЯ

Іваненко В. В. Міжнародні конфлікти в сучасному світі: засоби та методи врегулювання (бакалаврська робота). Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 60 с. (рукопис).

Кваліфікаційна робота бакалавра присвячена дослідженню міжнародних конфліктів в сучасному світі та визначенню методів їх врегулювання. Схарактеризовано сутність, функції та типи міжнародних конфліктів. Визначено вплив глобалізаційних процесів на управління міжнародними конфліктами. Обґрунтована доцільність застосування засобів та методів врегулювання конфліктів у міжнародних відносинах. Визначена роль міжнародних організацій як посередника у переговорному процесі між конфліктуючими сторонами та запропоновано напрями врегулювання збройного конфлікту в Україні.

Ключові слова: міжнародний конфлікт, міжнародні організації, глобалізація, методи врегулювання, міжнародні відносини.

ANNOTATION

Ivanenko V. V. International conflicts in the modern world: means and methods of settlement (Bachelor's Work). Kharkiv: Kharkiv National University named after V. N. Karazin, 2022. 60 p. (manuscript).

Qualifying undergraduate work is devoted to the study of international conflicts in the modern world and the definition of methods for their settlement. The nature, functions and types of international conflicts are characterized. The influence of globalization processes on the management of international conflicts has been determined. The expediency of the use of means and methods of conflict resolution in international relations has been substantiated. The specific role of international organizations as a mediator in the negotiation process between the conflicting parties and suggested the directions of their support in resolving the armed conflict in Ukraine.

Key words: international conflict, international organizations, globalization, methods of settlement, international relations.

Приклад відгуку наукового керівника роботи

ВІДГУК

керівника кваліфікаційної роботи бакалавра
4-го курсу групи _____ денної форми навчання
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми
«Міжнародна електронна комерція»

_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

на тему « _____ »

1. Актуальність теми: _____
_____
2. Позитивні аспекти в роботі _____
_____
_____
_____
3. Оцінка якості запропонованих здобувачем заходів і пропозицій, їх практичної цінності для організації та перспектив використання: _____
_____
_____
4. Недоліки роботи: _____
_____
5. Загальний висновок і оцінка кваліфікаційної роботи, присвоєння кваліфікації: _____
_____
_____

Керівник кваліфікаційної роботи,

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

_____
(посада)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

Приклад рецензії на кваліфікаційну роботу бакалавра

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу бакалавра
4-го курсу групи _____ денної форми навчання
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
освітньо-професійної програми
«Міжнародна електронна комерція»
факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

на тему: « _____ »

1. Актуальність теми _____
2. Характеристика якості виконання кожного розділу роботи _____
3. Ступінь обґрунтованості висновків роботи _____
4. Характеристика ілюстративної частини роботи _____
5. Використання в дипломній роботі останніх досліджень, передових методів і технологій (дослідницька частина) _____
6. Позитивні сторони роботи _____
7. Недоліки роботи _____
8. Практичне значення роботи _____
9. Загальна оцінка кваліфікаційної роботи _____

Рецензент:

_____ (науковий ступінь, вчене звання)

_____ (посада)

_____ (печатка установи)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ
за освітньо-професійною програмою «Міжнародна електронна комерція»,
спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»,
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

1. Моделі розвитку електронної комерції як частини глобальної системи роздрібною торгівлі.
2. Дослідження ринку електронної комерції (країна за вибором): проблеми та перспективи.
3. Просування міжнародного бренду в електронній комерції на ринку B2C (або B2B).
4. Використання криптовалюти на світовому ринку.
5. Стратегія цифровізації зовнішньоекономічної діяльності компанії.
6. Врахування крос-культурних особливостей при масштабуванні інтернет-магазину.
7. Маркетингові дослідження онлайн-покупок в електронній комерції на міжнародному рівні.
8. Провідні онлайн-компанії на міжнародному ринку електронної комерції: кращі практики.
9. Застосування міжнародних способів оплати в електронній комерції.
10. Дослідження цифрової поведінки споживача в електронній комерції на міжнародних ринках.
11. Інвестиційна привабливість електронної комерції на міжнародних ринках.
12. Розвиток фінансово-валютних відносин країни в епоху глобальної цифровізації.
13. Товарна політика цифрових платформ в міжнародній електронній комерції.
14. Стратегії інтернет-ціноутворення в міжнародній електронній комерції: інструменти, плагіни, веб-аналітика.
15. Стратегії просування компанії в інтернет просторі (Social Media Marketing).
16. Інтелектуальні стратегії інтернет-маркетингу компанії (SEO-оптимізація).
17. Організація заходів безпеки в міжнародній електронній комерції.
18. Системи електронної комерції у корпоративному секторі B2B: міжнародний досвід.
19. Дослідження міжнародного ринку побутової електроніки (*або іншого ринку*) в сегменті B2C.
20. Дослідження індустрії моди в сегменті B2C на міжнародних ринках.
21. Соціальна відповідальність та етика в міжнародній електронній комерції.
22. Джерела фінансування розширення діяльності міжнародної компанії.
23. Особливості зовнішньоекономічної діяльності електронного бізнесу.
24. Ризики ведення електронного бізнесу на міжнародних ринках.

25. Планування маркетингової діяльності фірми на зовнішньому ринку (на прикладі...).
26. Бізнес-планування в міжнародній електронній комерції.
27. Бізнес-план відкриття інтернет-магазину.
28. Інновації в міжнародній електронній комерції.
29. Формування бренду фірми в міжнародній електронній комерції.
30. Сталий розвиток міжнародного електронного бізнесу.
31. Дослідження бізнес-моделей в міжнародній електронній комерції.
32. Інформаційна безпека в міжнародній електронній комерції.
33. Системи управління якістю в міжнародній електронній комерції.
34. Вплив цифровізації на інфраструктуру міжнародної електронної комерції.
35. Міжнародні аукціони як форма торговельно-економічних відносин.
36. Розвиток електронного бізнесу на світовому ринку.
37. Вплив інвестицій на розвиток міжнародної електронної комерції.
38. Дослідження аутсорсингових послуг в міжнародній електронній комерції.
39. Сталі практики міжнародного електронного бізнесу.
40. Фінансові розрахунки в електронному бізнесі.
41. Використання платіжних та фінансових систем в міжнародній електронній комерції.
42. Вплив міжнародних конфліктів на міжнародний бізнес.
43. Вплив світового фондового ринку на розвиток електронної комерції.
44. Розвиток електронної комерції в контексті цифровізації.
45. Економічна ефективність впровадження проєктів у сфері міжнародної електронної комерції.

Перелік джерел для написання кваліфікаційної роботи бакалавра

1. Statista – The portal for statistics Immedia teaccess to over one million statistics and facts. URL: <https://www.statista.com>
2. EuroCommerce. Retail and Wholesale. URL: <https://www.eurocommerce.eu/>
3. UNCTAD B2C E-commerce Index. URL: <https://knoema.com/>
4. The Global Ecommerce Playbook. URL: <https://global.vic.gov.au>
5. GSMA Mobile Connectivity Index 2019. Ukraine. URL: <https://www.mobileconnectivityindex.com>
6. Global Ecommerce Explained: Stats and Trends to Watch. URL: <https://www.shopify.com/enterprise/global-ecommercestatistics>
7. Статистика ООН. URL: <http://data.un.org>
8. Статистика МВФ (Міжнародного валютного фонду). URL: <http://www.imf.org/en/Data>
9. Статистика СОТ. URL: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statise.htm
10. Статистика Всесвітнього банку. URL: <https://data.worldbank.org>
11. База даних СІПІ (Stockholm International Peace Research Institute). URL: <https://www.sipri.org/databases>
12. Довідник ЦРУ по країнам світу (CIA – The World Factbook). URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>
13. Статистика Nation Master. URL: <http://www.nationmaster.com/au>
14. Статистика Index mundi. URL: <http://www.indexmundi.com/g/r.aspx?v=31>
15. Статистика Gapminder. URL: <http://www.gapminder.org/data/>
16. Статистика Міжнародного енергетичного агентства (МЕА). URL: <http://www.iea.org/statistics/statisticssearch/>
17. Статистика Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР). URL: <http://stats.oecd.org>
18. Статистика Організації країн-експортерів нафти (ОПЕК) URL: http://www.opec.org/opec_web/en/data_graphs/40.htm
19. Статистика Організації Північноатлантичного договору (НАТО). URL: https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49198.htm?selectedLocale=en
20. Статистика Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО). URL: <http://uis.unesco.org>
21. Статистика Організації Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНИДО). URL: <http://www.unido.org/index.php?id=1002110>
22. Статистика Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). URL: <http://www.wipo.int/ipstats/en/>
23. Статистика Міжнародної організації праці (МОТ). URL: <http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/lang--en/index.htm>
24. Статистика Бюро трудової статистики США. URL: <https://www.bls.gov/fls/home.htm>
25. Статистика Продовольчої і сільськогосподарської організації ООН (ФАО). URL: <http://www.fao.org/statistics/en/>

26. Статистика Європейського центрального банку (ЕЦБ). URL:
<http://www.ecb.europa.eu/stats/html/index.en.html>
27. Статистика Азіатського банку розвитку (АБР). URL:
<https://sdfs.adb.org/sdfs/index.jsp>
28. Статистика Базельського комітету по банківському нагляду. URL:
<https://www.bis.org/statistics/index.htm>
29. Статистика Конференції ООН по торгівлі та розвитку (ЮНКТАД). URL:
<http://unctad.org/en/Pages/Statistics.aspx>
30. Статистика Business Monitor International. URL:
<https://www.bmiresearch.com/platform>
31. Бази даних Google Public Data. URL:
http://www.google.com/publicdata/directory?hl=en_US&dl=en_US#!
32. Цифрова комерція 360. URL:
<https://www.digitalcommerce360.com/2019/12/23/2019-ecommerce-in-review-consumer-insights/>

Приклади бібліографічних описів для позатекстового списку посилань

Документ	Приклади оформлення бібліографічних описів у посиланнях на джерела
1	2
<i>Книги, монографії, дисертації, автореферати дисертацій, довідникова література</i>	
- один автор	Матюшенко І. Ю. Інвестування (в контексті міжнародної інтеграції України) : навч. посібн. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 396 с. Голіков А. П. Економіко-математичне моделювання світогосподарських процесів : навч. посіб. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2009. 222 с.
- два/ три автори	Довгаль О. А., Довгаль Г. В. Інноваційна економіка : навчальний посібник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 148 с.
- чотири автори	Голіков А. П., Дейнека О. Г., Позднякова Л. О., Черномаз П. О. Економіка зарубіжних країн : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 464 с.
- п'ять та більше авторів	Міжнародні економічні відносини : підручник / за ред. А. П. Голікова, О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 465 с.
- за редакцією	Податкові системи зарубіжних країн : монографія / за ред. В. І. Сідорова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 260 с.
- монографія	Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : монографія / за ред. О. А. Довгаль. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. 316 с.
- дисертації	Шляхова Я. В. Особливості українсько-угорських зовнішньоторговельних відносин в контексті інтеграційних спрямувань України : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 2016. 262 с.
- автореферати дисертацій	Сідоров М. В. Українсько-канадські торговельно-економічні відносини як гео економічний вектор зовнішньоекономічної стратегії України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02 / ХНУ імені В. Н. Каразіна. Харків, 2017. 22 с.
- довідники	Международные торговые контракты и их нормативно-правовое сопровождение : справочник / сост. В. И. Сидоров, В. Н. Дмитриев, А. В. Журавлев. Харьков : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2012. 588 с. Голіков А. П., Черномаз П. О. Міжнародні економічні терміни : словарь-довідник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 376 с.
- багатотомні документи	Економічна енциклопедія : в 3 т. / за ред. Гаврилишина Б. Г., Мочерного С. В., Устенка О. А. Київ : ВЦ «Академія», 2002. Т. 3. 689 с.
<i>Частина документа</i>	
- тези доповідей	Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. <i>Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин</i> : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків : Право, 2017. С. 7–9. Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. <i>Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні</i> : матеріали ХХІІ Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47–49.

1	2
- стаття з періодичного видання (журнал, газета)	<p>Кулак Н. В. Актуальні питання правового статусу добровільних формувань в Україні. <i>Часопис Київського університету права</i>. 2016. № 4. С. 84–88.</p> <p>Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики. <i>Право України</i>. 2009. № 10. С. 57–60.</p> <p>Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. <i>Journal of Higher Education</i>. 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471–480.</p> <p>Середа М. Мирні зібрання: практика адмін. судів 2015 р. <i>Юридичний вісник України</i>. 2016. 12–18 лют. (№ 6). С. 5.</p>
<i>Електронні ресурси</i>	
приклади	<p>Аналіз стану здійснення судочинства в 2022 році (за даними судової статистики). URL: http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282 (дата звернення: 17.03.2022).</p> <p>Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. <i>Теорія і практика правознавства</i>: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302 (дата звернення: 07.06.2022).</p> <p>Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із наднаціональної і транснаціональної точок зору. <i>Проблеми законності</i>. 2016. Вип. 135. С. 39–51. DOI: http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852.</p> <p>Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинності та віктимізації в Україні : монографія. Харків; Костянтинівка, Сектор "С" АТО: Юрайт, 2016. 116 с. URL: http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/12015/1/Obolencev_2016_mon.pdf (дата звернення: 27.05.2022).</p> <p>Colletta L. Political satire and postmodern irony in the age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, No. 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p>

Навчальне видання

Страпчук Світлана Іванівна
Миколенко Олена Петрівна
Данько Наталя Іванівна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Методичні рекомендації до виконання
(для здобувачів вищої освіти спеціальності 292
«Міжнародні економічні відносини»,
освітньо-професійної програми
«Міжнародна електронна комерція»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти)

Коректор *Л. Є. Стешенко*
Комп'ютерне верстання *В. Н. Ваніна*
Макет обкладинки *І. М. Дончик*

Формат 60x84/ 16. Ум. друк. арк. 3,19. Наклад 50 пр. Зам. № 165/23.

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4,
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №3367 від 13.01.09

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна